

af købstadkirkerne i amtet og indledes beretningen om landsbykirkerne, begyndende med Lyng-Kronborg herred. Dispositionen følger det sædvanlige skema; men der er grund til at gøre opmærksom på, at titlen kun dækker over en del af værkets indhold, da det også giver væsentlige bidrag til personalhistorien i gengivelsen af gravskrifterne og til kunstens og håndværkets udvikling i beskrivelsen af inventåret.

I 8. hæfte er der samlet alle foreliggende oplysninger om det forsvundne Sct. Jacobs kapel i Gurre. Danmarks Kirker er forlængst blevet et repertorium for enhver, der beskæftiger sig med topografi og lokalhistorie; men allerede nu er værket så bindstærkt, at det ikke er noget lille arbejde at samle oplysningerne om et enkelt emne, når beretningen om det er spredt rundtom under beskrivelsen af de enkelte kirker. Denne ulempe kan ikke undgås, og kan kun delvis afhjælpes ved et detaljeret register, fordi det ikke fritager benytteren for selv at slå oplysningerne efter. Man havner således i det paradoks, at jo bedre oversigtsværker af denne art er, desto vanskeligere og mere tidkrævende bliver det at udnytte dem. Ikke desto mindre vil ingen undvære Danmarks Kirker, der hæver sig over de tilsvarende arbejder fra vore nabolande.

Helge Sjøgaard

Danmarks Kirker. Frederiksborg amt. Hæfte 9, s. 769-864, og hæfte 10, s. 865-960. (Gad, 1968).

De to nye hæfter behandler Fredensborg slotskirke og landsbykirkerne i Asminderød, Humlebæk, Grønholt, Karlebo, Nivå, Bløvstrød og Birkerød. Modsætningen mellem landsbykirkerne fra den ældre tid og den

kongelige barokkirke tegner sig tydeligt i beskrivelsen, og den sidste er af en særlig betydning ved sin tilknytning til hoffet. Ligesom enevælden har sat sit minde i kalenderen ved indførelsen af St. bededag og dens plads i året, der skal være blevet bestemt af tiden for Christian V's forrettelse af sin devotion, var også arkitekturen i tidens kirker bestemt af deres forhold til majestæten og hans hof, selv om der stedse herskede den indskrænkning, at kirken var den eneste del af samfundet, som Kongeloven pålagde herskeren særlige forpligtelser overfor. Det er næppe denne bestemmelse, der har været årsag til indtrykket af overflødig pragt, som umiddelbart møder den besøgende i Fredensborg slotskirke, skønt den hørte til en relativt beskedne kongebolig, men monarkens almindelige ønske om passende omgivelser, og så meget er ved tidens ugunst forsvundet af ældre kunst, at man er taknemmelig for denne enhed af bygning og inventar. Det ville være af værdi engang at undersøge, om der er en sammenhæng mellem tidens statstanker og udformningen af dens arkitektur og kunsthåndværk, og hvor meget der er udtryk for kongernes personlige smag.

Som et modstykke til slotskirkens inventar kan fremhæves prædikestolen fra 1584 og altertavlen fra 1597 i Karlebo kirke, værdifulde snitværker uden den ydre pondus, der præger de tilsvarende stykker i Fredensborg, skønt den sidste bærer kongens våben med hans velkendte valgsprog.

Det er allerede omtalt i en tidligere omtale af værket, men bør understreges, at det efter sin titel er snævert afgrænset, men i virkeligheden behandler talløse andre emner, og de mange konkrete oplysninger gør det til et opslagsværk af høj rang.

Helge Sjøgaard